

Részletes ismertető az Etika 6. tankönyvhöz (FI-504030601)

A tankönyv kapcsolódási pontjai

A tankönyv megfelel az Ember és társadalom műveltségterület előírásainak: 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet (NAT 2012), az 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. melléklet: Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyamára 2.2.06 Erkölcstan megnevezésű kerettanterv előírásainak, valamint 5. melléklet: Kerettanterv a gimnáziumok 5–12. évfolyama 5.2.07 Erkölcstan megnevezésű kerettanterv előírásainak.

A kiadvány tartalmilag megegyezik az Erkölcstan 6. című újgenerációs tankönyvvel (FI-504020601/1), amely az Erkölcstan 6. kísérleti tankönyv (FI-504020601) átdolgozása volt. A cím- és kódcsere a tantárgy elnevezésének változása indokolta.

Az Etika 6. újgenerációs tankönyv a tantárgy multidiszciplináris jellege miatt kapcsolódik a felső tagozat tankönyveihez, ezen belül is szoros egységet alkot az Etika 5. tankönyvvel. Azzal azonos szerkezetben, azonos vizuális megjelenéssel, a diákok számára is azonosítható struktúrában alkalmas a kerettanterv által meghatározott tartalmak közvetítésére. A tartalmak, célok és értékek a diákok számára is könnyen elsajátíthatóan, vizuálisan egységesen jelennek meg a tankönyvben. A tankönyv célja, hogy az alapvető tartalmakat színes, izgalmas, a diákok számára vonzó módon közvetítse, a tartalmakban és a tankönyv vizuális megjelenésében is megmutatkozik. Sokféle kapcsolódási pontot tartalmaz más tantárgyakhoz.

A tankönyv kiemelt értékei

A tankönyv a gyermekek már eddig kialakult erkölcsi szabályaira, valamint mindennapi tapasztalataira épít, a különböző helyzetek elemzését és az önreflexiót helyezi a középpontba. Elsősorban azt célozza meg, hogy a gyermek tudatosítsa saját elgondolásait, megismerje társainak véleményét, és ezek összevetésével sokoldalúan legyen képes megvizsgálni a helyzeteket, döntéseket. Mindez fejleszti a toleranciát, empátiát és az önismeretet, amelyek az emberi együttélés fontos feltételei. Emellett a vitakultúra, érvelési, elemzési képességek is fejlődnek, valamint az anyanyelv használata is finomodik. A feladatok segíthetik a konkrét problémák megoldását, így egyben a tanulók gyakorlatot is szereznek ebben. A tankönyv fokozatosan épít a gyermek önálló kutató- és alkotó munkájára is. A csoportos munkaformák, párbeszéd a legjellemzőbbek a tankönyvre, ezek maguk is fejlesztik a szociális készségeket, ahogyan a játékok is. A drámajátékok az empátiát fejlesztik.

A multidiszciplináris jelleg miatt a történelem, irodalom, magyar nyelv és kommunikáció, biológia, földrajz tantárgyak tananyagaihoz is kapcsolódva a következő értékek is hangsúlyosan megjelennek:

- Az érzelmi intelligencia és empátia fejlesztése, ebben a korszerű módszertani szemlélet, a kooperatív módszerek felhasználása.
- Interkulturális szemlélet érvényesítése: a kultúrák sokféleségének elfogadása, türelem a mássággal szemben, tolerancia.
- Szolidaritásra, erőszakmentességre nevelés.
- Környezettudatosságra, a fenntarthatóságra való figyelem.
- Kulturális eszköz- és jelrendszer elsajátítása, illetve használatában jártasság kialakítása.
- Kommunikációs ismeretek és a kommunikációs készségek fejlesztése, helyes nyelvhasználat, jó szövegértési és szövegalkotási kompetenciák kialakítása.
- Élményszerűség.
- Vizuális és digitális kultúra eszközrendszerének elsajátítása.

A tankönyv felépítése, tartalma

A tankönyv három nagy fejezetből épül fel. A fejezetek struktúrája egységes, saját belső ívet, logikát követő sorrendbe kerültek a leckék, elkerülve az ismétlést, illetve azt a széttagolást, hogy egy-egy téma több fejezetben is megjelenjen. Ez a koncentráció egységesebb gondolati, tartalmi ívet és a fejezeteken belül kiemelkedő fókuszokat eredményez. A leckék a tanulás-tanítás segítésére, a tanulói motiváció felkeltésére alkalmas címeket kaptak.

Az első fejezet leckéi a közösségek szerkezetét, működését tekintik át, érintve az érdeket, a felelősséget, a szolidaritás problematikáját. **A második fejezet** a technikai környezetünkről szól, érintve annak fejlődését, változását, a változás hatását az emberre és a közösségekre. Megjelennek a média, közösségi média kérdései, a tudatos vásárlói magatartás, az egészséges életmód, a fenntarthatóság problémái is. **A harmadik fejezet** pedig, a mindenséget kutató, megérteni próbáló ember lehetőségeit járja körül, a válaszkeresés módjait a vallásban, tudományban, önkifejezésben, művészetben.

Bevezető

Képesek vagyunk – Projektfeladat

I. TÁRSADALMI EGYÜTTÉLÉS

1. Újra együtt vagyunk
2. Egyéni érdek – közösségi érdek
3. A gyermekek jogai
4. Az én utcám, az én otthonom
5. Kettős kötésben
6. Egy nemzet, sok nemzetiség
7. Értékeink és szükségleteink
8. Hátrányból indulva
9. Adok és kapok

Visszanéző

Képesek vagyunk – Projektfeladat

OLVASMÁNYOK

II. A TECHNIKAI FEJLŐDÉS HATÁSAI

10. Használ vagy árt a technika?
11. „...ez az iciri-piciri mind megette!”
12. Túl nagy lábon élünk?
13. Tényleg szükség van rá?
14. Vegye, vigye!
15. Képernyőink hatalma
16. Tükröm, tükröm...
17. „Mindhova belépünk, mindent lájkolunk...”
18. Rajtunk is múlik!

Visszanéző

Képesek vagyunk – Projektfeladat

OLVASMÁNYOK

III. A MINDENSÉGET KUTATÓ EMBER

19. Az ember kérdez
20. Ahol ketten-hárman összegyűlnek
21. Tények és vélekedések
22. Kíváncsiság és megismerés

23. A tudomány felelőssége

24. Fantázia és alkotás

25. A világ a művészetek tükrében

26. Álmaink, céljaink

Visszanéző

Képesek vagyunk – Projektfeladat

OLVASMÁNYOK

GYŰJTEMÉNYEK

Játékok

Dramatikus

Kreatív feladatok

A tankönyv három típusú szövegegységre épül (ezek kapcsolatát piktogramok jelzik), ezekből a pedagógus szabadon állíthat össze feladatsort, mindig a tanulócsoporthoz igazítva azt. A tananyag feldolgozásának módját alapvetően a hármasszerkezet határozza meg. Minden leckéhez tartozik olvasmány és tartozhat (nem minden leckéhez és nem mindegyik típusú) gyűjteményes feladat is: kreatív, dramatikus feladat vagy játék. Egy leckéhez akár több olvasmány is tartozhat, a leckében jelezzük, hogy hol kapcsolódik a gondolatmenethez. A leckék idézetekből, feladatokból, kérdésekből állnak, ezek felvetése, megbeszélése, megoldása visz közelebb a tananyag feldolgozásához, az erkölcsi dilemma, problémahelyzet kifejtéséhez, megoldásához.

A fejezetek leckéi: Mindegyik lecke kétoldalas. Az egyes leckék felépítése hasonló: a ráhangoló feladatok a gyermek előzetes tudását célozzák, majd a téma bemutatása és feldolgozása következik, végül levezető – általában kreatív, egyéni – feladat.

A leckékhez kapcsolódó olvasmányok (általában) önálló feldolgozási egységként, tehát külön feladatsorral, a fejezetek második részében kapnak helyet (néhány leckénél több olvasmány is szerepel).

A tankönyv utolsó harmadában található a Gyűjtemények rész: a játékok, kreatív és dramatikus feladatok válogatása, amelyeket konkrét leckékhez ajánlunk. Ezt a leckében piktogram jelzi, oldalszámmal.

Mindhárom fejezetet egy-egy teljes oldalas bevezető rajz indítja gondolatébresztőként, illetve a fejezetet a leckék tematikáját átfogó kétoldalas rajz zárja, kapcsolódva a nyitóképhez. Ezek célja a problémák, kérdések, erkölcsi dilemmák felvetése, illetve összefoglalása. A záróképekre illesztett fogalmak pedig segítenek a tartalmak közötti eligazodásban is.

Példa az egy konkrét fejezet belső felépítésére

Etika 6. – 3. fejezet: A mindenséget kutató ember

A kerettanterv ebben a fejezetben három lényeges területet tárgyal: *vallás, tudomány és művészet*. A rendelkezésre álló 10 lecke lehetőséget kínál az arányos szerkezetre: 3-3 leckét szánni mindhárom területre, majd egy összefoglaló leckében már együtt szemügyre venni az adott területek jellegét, szerepét. Ennek a leckének a törzsszövege egybeszövi a vallás, a tudomány és a művészetek tematikáját.

Minden esetben az a **célunk**, hogy a problémák felvetésével, a kérdések, feladatok orientáló jellegével, a lecke és a hozzá kapcsolódó olvasmány, illetve kreatív feladatblokk együttes jelentésével segítsük a válaszok helyes, eredményes keresését. Ez a megoldás az etika (erkölcsan) iskolai tanításának lényegéhez kapcsolódó dilemmát hozta felszínre: ebben a megújított könyvben a törzsszöveg szerepét átértékeljük. **A tantárgy lényege**, hogy nincsenek kész válaszok, nincsenek minden csoportban azonosan alkalmazható mondatok. Minden diákcsoportnak magának kell megtalálnia a választ egy-egy problémára, elkezdeni a gondolkodást, mert egészen biztos, hogy más-más hangsúlyú feleletek születnek az egyes csoportokban. Az egységes törzsszöveg ezt a gondolkodást tenné nehezebbé, és kevésbé felelne meg a kerettanterv alapvetően a gyerekeket aktivizáló, bevonó szemléletének. Ezért **a törzsszövegek leglényegesebb elemeit feladatokba építettük be**, esetleg rövid idézetekkel pótoltuk.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Ugyanakkor a konstruktív pedagógia megközelítését és a kooperatív módszereket használva minden leckében van néhány olyan tartalmi kulcselem, amely jelzi az alapvető értékeket, amelyekhez a feladatok kötődnek, és ezek egységesen segítenek abban, hogy a válaszkeresés hatékony és eredményes legyen.

A tankönyv eszközszerkezete

A témák körüljárásához sokféle feladatot használtunk a leckékben. Emellett a Gyűjtemény rovatban nagyon sok és sokféle további, a leckékhez kapcsolódó feladat segíti a munkát. Ez a rovat is lényegében új eleme a tankönyvnek, ebben követi az 5. évfolyamos könyvet. Ebbe a rovatba kerültek az internethasználatot orientáló, a digitális kultúrában eligazodni segítő feladatok is. Biztonságos, tanulásra alkalmas netoldalakat ajánlunk, és olyan nethasználatot is érintő feladatokat adunk, amelyekben a diák megtanulhatja a net biztonságos használatát, a kritikus gondolkodást, forrásellenőrzést, önmaga védelmét.

Új elemként jelenik meg az egész évben tartó projekt (mint az 5. évfolyamos tankönyvben): **időutazásra indulnak a diákok, a társadalom, a kultúra, az életmód változásait figyelik meg.** Ehhez projektbevezető kapcsolódik, illetve minden fejezet után egy-egy projektoldal.

Új vizuális elem a fejezetet kezdő (kérdéseket vizuálisan felvető) **teljes oldalas grafika**, amelyre válasz a **fejezetet záró grafika**, amely két oldalon fejt ki ugyanazt a problematikát, amit a fejezet tárgyalt. Cédulákon a fejezet kulcsszavait is tartalmazza, ehhez kapcsolódik az **új tartalmi elem, a Visszanéző**, amely kérdések és a grafikára utalás segítségével segít összefoglalni a fejezet tartalmát, illetve összekapcsolni az egyes lecek anyagát.

Változtattunk a szövegezésen és szóhasználaton, próbáltuk közelebb vinni a hatodikosok szó- és nyelvhasználatához a lecek nyelvezetét. A lecek páros oldalon kezdődnek és megmaradtak kétoldalasnak. Ez az áttekinthetőség segíti a tanárok munkáját. Továbbra is egy vizuálisan nem jelzett szemléleti struktúrában helyeztük el a feladatokat, kérdéseket: ráhangoló szakasz – témafeldolgozás – összegzés, reflexió.

A lecekhez olvasmányok kapcsolódnak, azonban **az irodalmi szövegeket tudományos, publicisztikai szövegekkel is bővítettük.** Az olvasmányok minden fejezet második felében található, így a fejezetek erősebb egységbe kerülnek. Minden olvasmány önállóan is feldolgozható egység, bevezetővel, feladatokkal. A választható olvasmányok, szövegek a diákok életkorához, érdeklődéséhez közelebb kerültek.

A **Gyűjtemények** rovatot bővítettük: háromféle feladat szerepel a Gyűjteményekben – játékok, dramatikus feldolgozás, kreatív feladatok. Szinte mindegyik leckéhez kapcsolódik 1-2 ilyen feladat, tehát a lehetőség szerint egyenletes az eloszlásuk. Ezek szabadon választható feladatok, a leckében jelezzük azt, hogy a témához tartozik kiegészítő feladat.

A tankönyv felépítése igényli a tájékozódás megkönnyítését. A leckékben mindenhol jelöljük, hogy melyik oldalon található a hozzá tartozó kiegészítő anyag, ez a piktogram a leckének azon részében van, ahová tartalmilag befűzhető az anyag.

A tankönyv törekszik a játékoságra, korosztályhoz közelebb helyzeteket vet fel, interaktív tanulásra serkent, és nagyobb differenciálási lehetőségeket kínál a pedagógus számára. Módszertani gazdagságát és a sokféle munkaformáját is megőrzi.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE